Kennis en houding van Nederlandse burgers
ten aanzien van de nieuwe natuurvisie

veldkamp

Inhoudsopgave

Kennis en houding van Nederlandse burgers ten aanzien van de nieuwe natuurvisie

Veldkamp

Rogier van Kalmthout
Tim de Beer

september 2013 **Ref.nr: V6066 / 2013**

veldkamp

Samenvatting (1/3)

Achtergrond

De overheid is er voorstander van dat burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties meer eigen verantwoordelijkheid nemen in het beheer, behoud en gebruik van de natuur in Nederland. Hoe denken burgers hierover? In opdracht van het Ministerie van Economische Zaken heeft Veldkamp opinieonderzoek uitgevoerd naar de nieuwe koers in het natuurbeleid. Het onderzoek is uitgevoerd van 19 tot en met 22 september 2013 onder een representatieve steekproef van n=983 Nederlandse burgers van 18 jaar en ouder.

Natuur is belangrijk voor het welzijn van burgers

De aanwezigheid van vrienden en familie is voor Nederlanders met afstand de belangrijkste voorwaarde voor een goede kwaliteit van leven in de directe leefomgeving. Natuur en recreatie volgen op een tweede plek. Een goede omgang met de natuur wordt door bijna iedereen belangrijk gevonden, vooral voor toekomstige generaties.

Vier op de tien Nederlanders dragen zelf in sterke mate of enigszins bij aan natuur. Dit doet men vooral binnen de eigen omgeving, bijvoorbeeld door afval goed op te ruimen en te scheiden, de tuin te onderhouden, de straat schoon te houden en bomen te planten. De helft van degenen die niet bijdragen aan natuur, is hier wel toe bereid. Dit zou men vooral willen doen door (ook) de natuur in de eigen omgeving te onderhouden, bijvoorbeeld door de buurt schoon te houden en afval op te ruimen. Een vijfde van de burgers zou een financiële bijdrage voor natuurbehoud overwegen (bijvoorbeeld door bomen te adopteren).

veldkamp

Samenvatting (2/3)

Lager opgeleiden dragen vaker zelf bij aan natuur dan hoger opgeleiden. Opvallend is wel dat hoger opgeleiden bereidwilliger zijn: de helft van degenen die nu niet bijdragen aan natuur, geven aan hier wel toe bereid te zijn. Onder lager opgeleiden is dit ruim een kwart.

Natuurbeleid van de overheid deels bekend. Men staat er overwegend positief tegenover.

De overheid heeft het voornemen om burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties meer verantwoordelijkheid te geven voor beheer, behoud en gebruik van natuur. Drie tiende is op de hoogte van deze plannen. Ouderen weten dit beter dan jongeren.

Tweederde vindt het een goed idee dat **burgers** meer aan natuur mogen gaan doen. Men vindt dit vooral een goed idee omdat dit burgers meer betrokken en verantwoordelijk maakt, en omdat burgers dichter bij de natuur in hun eigen omgeving staan dan de overheid. Degenen die het een slecht idee vinden, noemen dit een bezuinigingsmaatregel, vrezen dat de organisatie dan wegvalt of vinden dat alleen professionals de natuur moeten onderhouden.

Ruim de helft vindt het een goed idee dat **bedrijven** meer aan natuur mogen gaan doen. De voorstanders vinden dat bedrijven vervuilen en daarom best iets terug mogen doen, bedrijven hier de financiële capaciteit voor hebben en dat het betrokkenheid en verantwoordelijkheid creëert. Tegenstanders vinden dat bedrijven zelf hun geld (door de crisis) hard genoeg nodig hebben. Ook zijn verschillende mensen bang dat bedrijven hun eigen winst belangrijker vinden dan natuur.

veldkamp

Samenvatting (3/3)

Natuurbeleid is niet alleen maar bescherming van zeldzame dier- en plantensoorten

Veel burgers vinden dat natuurbeleid zich niet alleen maar hoeft te richten op bescherming van zeldzame dier- en plantensoorten. De natuur in de directe leefomgeving van burgers is ook belangrijk. Natuur hoeft bovenal niet alleen beschermd te worden, we mogen deze ook best gebruiken voor grondstoffen en recreatiemogelijkheden, zolang het evenwicht maar niet zoek raakt. Enerzijds vinden burgers dat we afhankelijk zijn van de natuur (bijvoorbeeld voor de grondstoffen), anderzijds moet de natuur niet uitgeput raken.

Dat er een goede balans moet zijn, geldt ook voor het samengaan van natuur met industrie of snelwegen. Hoewel een derde van de burgers vindt dat deze elementen niet samen kunnen gaan, vindt ook een deel dat dit best kan zolang er maar een goed evenwicht is.

veldkamp

Resultaten

veldkamp

Natuur en recreatie is na aanwezigheid van een sociale omgeving het belangrijkst voor een goede kwaliteit van leven

Er zijn allerlei zaken in de directe woonomgeving die van invloed kunnen zijn op iemands welzijn. Kunt u aangeven welke van onderstaande zaken het meest belangrijk is voor uw eigen welzijn (kwaliteit van leven)? (n=983)

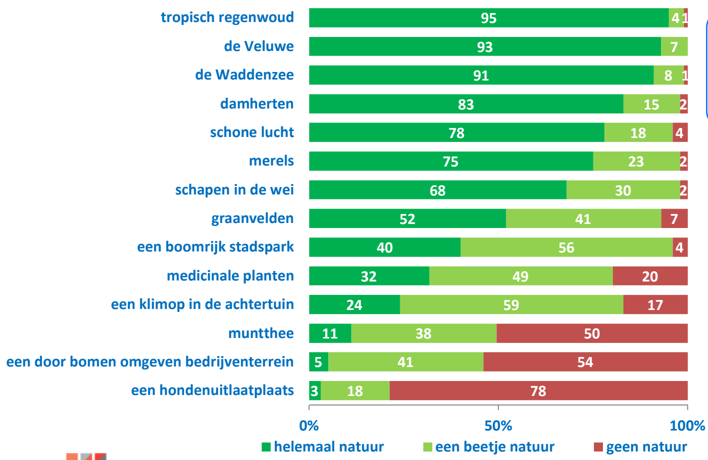
	Totaal	18-24 jaar	25-34 jaar	35-44 jaar	45-54 jaar	55-64 jaar	65+
	%	%	%	%	%	%	%
▸ aanwezigheid van familie en vrienden	58	60	62	**66** ▲	56	54	53
▸ natuur / recreatie	15	**5** ▼	14	16	16	16	16
▸ zorg	9	**2** ▼	8	**3** ▼	9	**14** ▲	**16** ▲
▸ winkelaanbod	7	10	4	5	9	7	10
▸ cultuur, uitgaan, horeca	6	**13** ▲	8	5	6	5	3
▸ onderwijs	2	**9** ▲	3	2	1	1	2
▸ geen van deze	2	2	2	4	2	3	-

▸ Jongeren vinden cultuur, uitgaan, horeca en onderwijs belangrijker voor hun welzijn. Ouderen hechten relatief veel waarde aan goede zorgvoorzieningen

veldkamp

Burgers beschouwen natuurgebieden het meest als 'helemaal' natuur. Een groen bedrijventerrein wordt deels als natuur beschouwd.

Wat uit onderstaande lijst beschouwt u als helemaal natuur, een beetje natuur of geen natuur? (n=983)

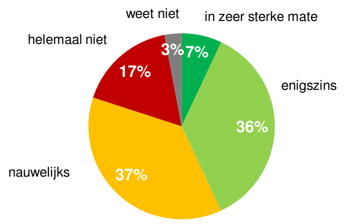

▸ We zien geen opvallende verschillen naar de achtergrondkenmerken van de respondenten

veldkamp

Vier tiende draagt zelf (enigszins) bij aan natuur. Dit gebeurt voornamelijk door afvalscheiding en onderhoud aan de eigen tuin of omgeving.

In welke mate draagt u zelf bij aan natuur? (n=983)

Op welke manier draagt u momenteel bij aan natuur? (n=430)

- *'afval scheiden'*
- *'rommel in parken en straten opruimen'*
- *'een eigen moestuin onderhouden'*
- *'geen vuil op straat gooien'*
- *'goede (natuur)doelen sponsoren'*
- *'vaker de fiets pakken'*
- *'mijn tuin goed onderhouden'*
- *'lidmaatschap natuurmonumenten'*
- *'vogels voeren'*
- *'ik ben vrijwilliger in de buurt'*
- *'recycling'*

		opleiding			leeftijd			stedelijkheid		
	totaal	laag	mid	hoog	18-34	35-54	55+	sterk	matig	weinig
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
▸ draagt enigszins of sterk bij	43	**47**	43	41	36	43	**49**	38	43	**54**
▸ draagt nauwelijks of niet bij	54	49	54	59	61	55	47	59	53	40

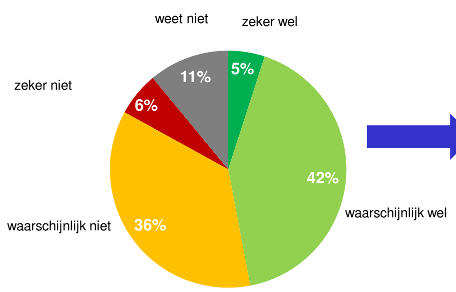
▶ lager opgeleiden, ouderen en personen die in weinig/niet stedelijke gebieden wonen dragen vaker zelf bij aan natuur.

veldkamp

9

De helft van degenen die niet bijdragen aan natuur is hier wel toe bereid. Vooral via onderhoud in de eigen omgeving of buurt.

Indien men niet of nauwelijks bijdraagt aan natuur:
Bent u bereid om zelf bij te dragen aan natuur? (n=525)

Op welke manier wilt u bijdragen aan natuur? (n=245)

- *'aanleg en onderhoud van groen'*
- *'deelnemen aan buurtactiviteiten of belangengroepen'*
- *'de tuin goed verzorgen'*
- *'afval weggooien'*
- *'helpen met aanlegacties (bomen planten)'*
- *'scheiden van afval'*
- *'zwerfvuil opruimen'*
- *'onderhoud van het groen in de buurt'*
- *'minder de auto gebruiken'*

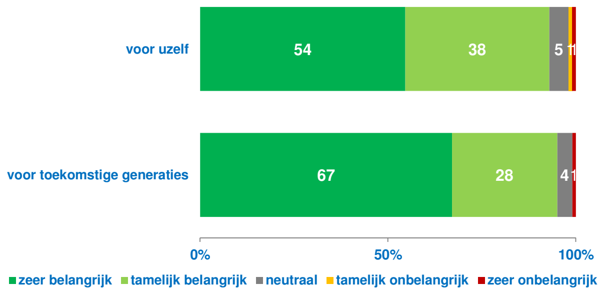
▶ **opleiding**: lager opgeleiden zijn minder bereid bij te dragen aan natuur (29% (waarschijnlijk) wel) dan hoger opgeleiden (51%).

veldkamp

10

Goed omgaan met de natuur is belangrijk, vooral voor toekomstige generaties

In hoeverre vindt u het belangrijk dat we goed omgaan met de natuur? (n=983)

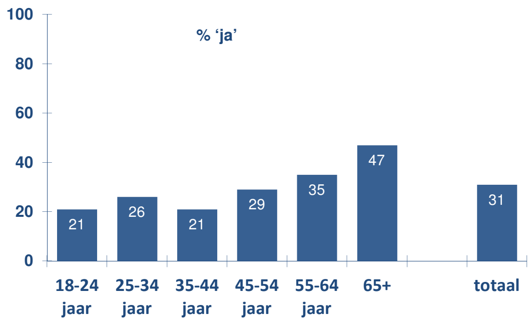
- Het belang van goed omgaan met de natuur wordt breed gedragen door de Nederlandse bevolking. We zien geen opmerkelijke verschillen naar opleidingsniveau, regio of andere achtergrondkenmerken.
- Wel valt op dat ouderen (65-plus) er nog meer belang aan hechten. Zij geven vaker aan dat het *zeer* belangrijk is (voor henzelf: 64%, voor toekomstige generaties: 82%)

veldkamp

11

Ouderen zijn er beter van op de hoogte dat het kabinet wil dat burgers meer zelf aan de natuur gaan doen

*Een voornemen van de overheid is om burgers en ondernemers meer ruimte te geven om zelf aan de slag te gaan. Eén van de onderwerpen waarop dat kan gebeuren is **natuur**. Het gaat hierbij om beschermen, onderhouden en gebruiken van de natuur. Wist u dat het kabinet wil dat burgers hier meer aan gaan doen? (n=983)*

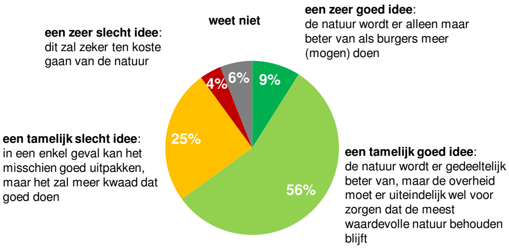

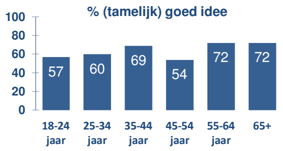
veldkamp

12

Twee derde vindt het een goed of tamelijk goed idee dat **burgers** meer aan de natuur mogen doen

Welke van de onderstaande meningen komt het dichtst bij uw eigen mening, als het gaat om het voornemen van de overheid om burgers meer zelf te laten doen aan natuur? (n=983)

► **leeftijd**: 55-plussers vinden het vaker een (tamelijk) goed idee dat burgers zelf meer aan natuur mogen doen.

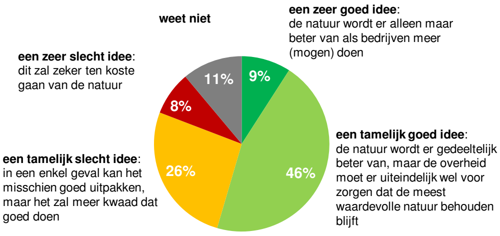
► **Waarom een (zeer) goed idee?:**
- *'als iedereen er mee bezig is, worden we vanzelf bewuster met natuur'*
- *'als burgers zelf verantwoordelijk zijn, zijn ze gemotiveerder'*
- *'burgers kunnen veel zelf, maar beleid van bovenaf is belangrijk'*
- *'het creëert betrokkenheid'*
- *'burgers staan er dichterbij'*
- *'we hebben een plicht om voor de natuur te zorgen'*
- *'dan wordt de natuur vanzelf meer gewaardeerd'*
- *'kostenbesparing'*

► **Waarom een (tamelijk) slecht idee?:**
- *'de overheid misbruikt burgerparticipatie om bezuinigingen door te voeren'*
- *'als burgers niet gestuurd worden, wordt het een zooitje'*
- *'als je ziet wat mensen aan vuil op straat gooien, heb ik daar totaal geen vertrouwen in'*
- *'burgers kunnen deze verantwoordelijkheid niet aan'*
- *'veel burgers hebben hier helemaal geen verstand van'*
- *'dit moet je aan professionals overlaten'*
- *'gewoon een ordinaire bezuinigingsmaatregel'*
- *'hier komt niets van terecht'*

veldkamp

Ruim de helft vindt het een (tamelijk) goed idee als **bedrijven** meer mogen doen aan natuur

Welke van de onderstaande meningen komt het dichtst bij uw eigen mening, als het gaat om het voornemen van de overheid om bedrijven meer zelf te laten doen aan natuur? (n=983)

► **opleiding en leeftijd**: hoger opgeleiden (57%) en 65-plussers (58%) vinden het vaker een (tamelijk) goed idee als bedrijven meer aan natuur mogen doen. Lager opgeleiden (51%) en jongeren (46%) vinden dit minder vaak.

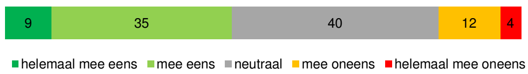
► **Waarom een (zeer) goed idee?:**
- *'alle beetjes helpen'*
- *'bedrijven hebben meer invloed dan mensen alleen'*
- *'bedrijven hebben het geld ervoor en kunnen zo bijdragen'*
- *'het is een goede instelling dat bedrijven meer voor de natuur moeten gaan zorgen'*
- *'bedrijven zijn capabel om zaken op grote schaal te regelen'*
- *'bedrijven zijn vaak vervuilers, zij kunnen dus ook de natuur ondersteunen'*
- *'minder vervuiling'*
- *'het creëert betrokkenheid en verantwoordelijkheid'*

► **Waarom een (tamelijk) slecht idee?:**
- *'bedrijven hebben andere prioriteiten dan natuur'*
- *'bedrijven gaan voor winst en niet voor natuur'*
- *'bedrijven hebben zelf hun geld hard nodig om overeind te blijven'*
- *'de natuur moet onderhouden worden door degenen die ervoor geleerd hebben'*
- *'ik ben bang dat er dan niets gedaan wordt'*
- *'in tijden van crisis heeft natuur geen prioriteit voor bedrijven'*

veldkamp

Voor vier tiende is het economisch voordeel van natuur net zo belangrijk als bescherming van zeldzame dier- en plantensoorten

Stelling: Het voordeel dat mensen uit de natuur kunnen halen (bijvoorbeeld grondstoffen en recreatiemogelijkheden) is net zo belangrijk als 'de natuur op zichzelf' (het beschermen van zeldzame dier- en plantensoorten)

Waarom bent u het er mee **eens**?

- *'als er geen natuur is, hebben wij geen voedsel'*
- *'beide zijn belangrijk voor de leefomgeving'*
- *'het moet een combinatie zijn'*
- *'de mens heeft de natuur nodig voor grondstoffen'*
- *'de natuur is er voor de mens'*
- *'de natuur moet in stand gehouden worden'*
- *'het is een wisselwerking'*
- *'het moet in evenwicht zijn'*
- *'grondstoffen heb je nodig, maar wel op een verantwoorde manier'*
- *'van de natuur mag je ook gebruik maken, als je er maar goed voor zorgt'*

Waarom bent u het er mee **oneens**?

- *'beschermde dieren moeten beschermd door de overheid'*
- *'de natuur is belangrijker dan mensen'*
- *'de natuur moeten we koesteren en niet uitbuiten'*
- *'de natuur gaat uitgeput raken als mensen alleen in hun eigen voordeel denken'*
- *'omdat energie bijvoorbeeld ook via de zon of wind gewonnen kan worden'*
- *'natuur moet op zichzelf staan'*
- *'exploitatie en natuur gaan niet samen'*

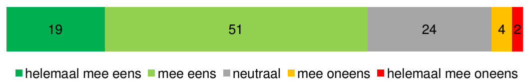
► **achtergrondkenmerken:** we zien geen verschillen naar achtergrondkenmerken

veldkamp

15

Het natuurbeleid moet zich ook richten op de natuur in de directe omgeving van mensen

Stelling: Het zou goed zijn als het natuurbeleid zich niet alleen op bedreigde dier- en plantensoorten en unieke natuurgebieden richt (zoals de das en de Waddenzee), maar ook op de natuur in de directe omgeving van mensen.

Waarom bent u het er mee **eens**?

- *'alle natuur is belangrijk'*
- *'als je natuur in de directe omgeving niet waardeert, waardeer je unieke natuurgebieden al helemaal niet'*
- *'bij natuur in de buurt ben je persoonlijk sneller betrokken'*
- *'de natuur in de buurt staat dichter bij de mens'*
- *'mensen moeten in hun eigen omgeving kunnen genieten van natuur'*
- *'er is al zo weinig natuur in de stad'*
- *'het is goed voor de gezondheid'*
- *'juist de natuur in de directe omgeving is belangrijk voor het leef- en woonklimaat'*

Waarom bent u het er mee **oneens**?

- *'we kunnen ons zelf beter richten in de natuur in de directe omgeving. Het natuurbeleid kan zich dan richten op de grotere natuurgebieden'*
- *'natuurbeleid is nooit goed, wordt teveel uitgevoerd door geleerden i.p.v. met boerenverstand'*
- *'alle natuur is belangrijk'*
- *'mensen wonen in een omgeving met natuur die moet bijgehouden worden, maar unieke natuurgebieden hebben voorrang'*

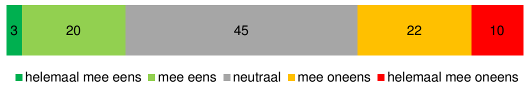
► **opleiding:** Hoe hoger men opgeleid is, hoe vaker men het eens is met bovenstaande stelling (hoger opgeleid: 79% (helemaal) mee eens, middelbaar: 68%, lager opgeleid: 62%).

veldkamp

16

Men is verdeeld over het samengaan van natuur met industrie of snelwegen

Stelling: Ogenschijnlijk tegenstrijdige zaken – zoals een snelweg door een natuurgebied of een wandelgebied bij een industrieterrein- kunnen prima samen gaan.

Waarom bent u het er mee **eens**?

- *'als dieren en planten geen last hebben van de bebouwing zie ik geen problemen'*
- *'de natuur heeft een groot aanpassingsvermogen'*
- *'auto's en industrie worden steeds schoner'*
- *'ecologische verbindingszones zijn hiervan een goed voorbeeld'*
- *'in de huidige samenleving kunnen deze zaken niet zonder elkaar'*
- *'met de juiste maatregelen en voorzieningen is dit prima mogelijk'*
- *'Nederland heeft weinig ruimte dus het kan niet anders'*

Waarom bent u het er mee **oneens**?

- *'deze zaken moet je bewust scheiden'*
- *'bij een natuurgebied hoort rust en stilte'*
- *'de stelling zegt het al: het is tegenstrijdig'*
- *'een snelweg dwars door een natuurgebied maakt een natuurgebied kleiner en vervuilt de natuur'*
- *'een wandelgebied bij industrie is niet prettig om doorheen te lopen'*
- *'het is 'gemakkelijk denken' als je denkt dat dit samen kan gaan'*
- *'het een gaat altijd ten koste van het ander'*

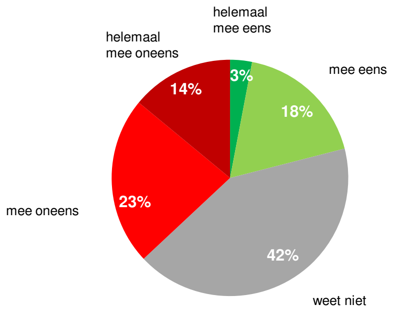
► **opleiding en leeftijd:** hoger opgeleiden (31%) en 65-plussers (30%) vinden vaker dat deze ogenschijnlijk tegenstrijdige zaken prima samen kunnen gaan. Lager opgeleiden (18%) en 18-24 jarigen (10%) vinden dit minder vaak.

veldkamp

17

Een vijfde zou een financiële bijdrage voor natuurbehoud overwegen

Stelling: Als ik financieel bij kan dragen aan het behoud van natuur door een stuk natuur te 'adopteren' (bijvoorbeeld een aantal bomen in mijn favoriete bos), zou ik dat serieus overwegen.

► Lager opgeleiden overwegen het adopteren van natuur minder vaak (15%) dan hoger opgeleiden (26%).

veldkamp

18

Onderzoeksverantwoording

- De meting is uitgevoerd in de periode van 19 september tot en met 22 september 2013. Voor het onderzoek is een representatieve steekproef benaderd van n=1.818 Nederlandse burgers van 18 jaar en ouder. De steekproef is afkomstig uit TNS NIPObase en getrokken naar de achtergrondkenmerken sekse, leeftijd, gezinsgrootte en opleiding. De respondenten wisten bij aanvang niet dat het onderzoek uitgevoerd is in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken.

- In totaal hebben 983 Nederlandse burgers deelgenomen aan het onderzoek, de respons lag hiermee op 54%. Gezien de korte veldwerkperiode is deze respons goed te noemen. Na afronding van de dataverzameling heeft een herweging plaatsgevonden op de achtergrondkenmerken waarop de steekproef getrokken is. De afnameduur van de vragenlijst bedroeg gemiddeld 10 minuten.

- In het onderzoek worden de onderlinge *verschillen* naar achtergrondkenmerken genoemd als het *significante* verschillen betreft. Ook worden alleen uitspraken gedaan als de groep respondenten per antwoordcategorie groot genoeg is. Hierbij wordt de ondergrens van n=40 gehanteerd. De gerapporteerde verschillen worden aangegeven in omlijnde kaders.

veldkamp